

דגם תשובות לשאלון לשון, הבנה והבעה
מס' 011107, 210, חורף תשס"ה

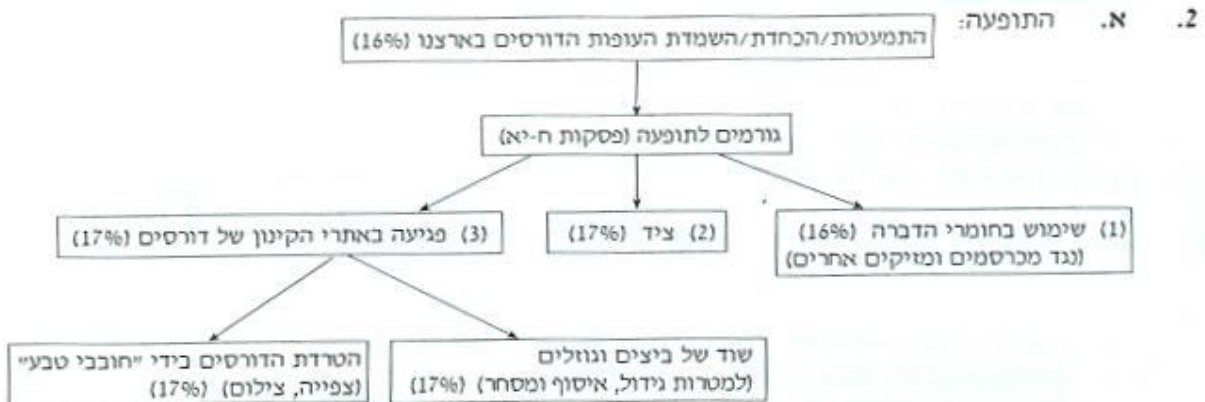
פרק א – הבנה והבעה

הערה: ניסוח התשובות שלהלן הוא הצעה בלבד, ואינו מחייב. ייתכנו ניסוחים אחרים, ובלבד שיכילו את רכיבי התוכן שבתשובות שלהלן. העתקה בלשון הטקסט תתקבל במלואה רק אם היא מדויקת וממוקדת.

מספר האחוזים

1. א. התכונה המאפיינת את העופות הדורסים היא העוצמה שלהם / הופעתם המרשימה. 100
- ב. תרבותית-היסטורית 100
- ג. העופות הדורסים נקראים בשם זה משום שהם דורכים על הטרף ברגליהם (החזקות), דורסים אותו. 100
- ד. המילה "תופעה" בשורה 22 מכוונת לתופעה של השימוש בעופות הדורסים למטרות ציד בידי האדם / ניצול כושר הציד המעולה של העופות הדורסים בידי האדם (ואילופם לצרכיו הפרטיים). 100

מספר האחוזים

סה"כ 100

הערות:

1. יש להפחית אחוזים על פירוט יתר בטבלה.
2. נבחן שרשם משפטים בעלי שמות פעולה או פועל – התשובה תתקבל.
- ב. על פי פסקות ו-ז, הכותב מבסס את טענתו בדבר קיום התופעה על סמך עדויות מהעבר שתיארו אוכלוסייה גדולה של עופות דורסים בארץ ישראל. הוא משווה את העדויות / הנתונים האלה למצב כיום. יש לקבל גם: הכותב מבסס את טענתו על השוואה בין המצב כיום ובין המצב בעבר על סמך עדויות.

100

3. בבדיקת שאלה זו על המעריך לספור את התשובות הנכונות (מ-0 עד 5), ולהקיש מספר זה במסופון.
(1) לא נכון	
(2) לא נכון	
(3) נכון	
(4) נכון	
(5) לא נכון	

מספר האחוזים

4. יחסו של הכותב כלפי נושא המאמר (העופות הדורסים) הוא יחס אוהד חיובי.
40	
60	2 × 30% לכל הוכחה
100	סה"כ

הוכחות מן המאמר:

שימוש באוצר מילים מעצים לתיאור העיט

- תיאור העיט: "עיט הדואה בנאון... וצולל לפתע במהירות מדהימה" (שורה 1).
 - "מקומם הנכבד של העופות הדורסים בנוף ארצנו" (שורה 2).
 - תיאור היחס של בני האדם אל העופות הדורסים במשך ההיסטוריה: "התרשמו הקדמונים מעוצמתם של העופות הדורסים" (שורות 4-5).
- שימוש באוצר מילים משדה סמנטי המתאר פגיעה / אסון**
- "גורמים מספר לאסון זה" (שורה 36). הכותב מכנה את השמדת העופות הדורסים "אסון", ומכך אנו למדים שהעופות יקרים בעיניו.
 - בפסקה יא הכותב מזהיר את הקוראים מלפגוע באתרי הקינון של הדורסים, מתוך רצונו לשמור ולהגן על העופות הללו.

שימוש במילה המביעה צער

- המילה ו"חבל" החותמת את המאמר מביעה צער על פגיעה בעופות הדורסים. (גם העתקת כל המשפט המסיים תתקבל).
- פנייה לכלל הציבור שלא להטריד קנים של עופות דורסים.

מחוץ לטקסט

- אף מ"תעודת הזהות" של הכותב ניתן ללמוד על יחסו של הכותב כלפי העופות הדורסים.
- בכותרת "אחרוני הנשרים" יש רמז ליחס זה.

הערה: נבחן שיציין את המובאה ויסבירה בלי ההכללות שבמיון לעיל לא יינק.

מספר האחוזים

5. **א.** התפקיד המשותף של הסוגריים בשורות 10 ו-14 הוא הסבר, הבהרה.
- ב.** הכותב משתמש במירכאות בביטוי "חובבי טבע" כדי להביע אירוניה / לשון "סגי נהור" / ציניות.
- האנשים האלה מכנים את עצמם חובבי טבע, אולם למעשה בפעולותיהם הם אינם מתחשבים בטבע אלא פוגעים בו.
- הערה:** נבחן שהסביר את כוונת השימוש במירכאות ולא השתמש במונח המתאים (מילה אחת או צירוף) – תשובתו תתקבל, ובלבד שהסברו מוכיח הבנה.
- 100
- ג.** המידע הזה נותן תוקף לדברים הנאמרים במאמר / מוסיף אמינות
- 100
- לכמו כן ניתן ללמוד ממנו על יחסו של הכותב כלפי נושא המאמר.
- הערה:** נבחן שהתייחס לחשיבות המידע מבלי להשתמש בביטויים שבתשובה הנ"ל, אך באופן שניתן להבין אותה מדבריו, יקבל 50%.

6. **שאלת סיכום**

כללי:

- טקסט שאינו מתאים לסוגת הסיכום (כגון חיבור אישי, חיבור טיעון וכדומה) יקבל ציון 0.
- טקסט שהוא סיכום אך אינו כתוב כערך אנציקלופדי יקבל 9% בלבד מסעיף זה.
- 4 — תמציתיות (השמטת פריטים עודפים)
 - הכללה – ניסוח התכנים במבט-על, בהכללות
 - 5 — שימוש מושכל בלשון הטקסט (לא העתקה גורפת).
 - 6 — התאמת הסיכום לערך אנציקלופדי.
- בסיכום שיכול לשמש ערך אנציקלופדי אין כותבים משפט פותח המתייחס לכותב, לבימה ולכותרת.

15

מבנה:

- נדרש טקסט קוהרנטי וכתוב ברצף הגיוני המתאים לערך אנציקלופדי (לאו דווקא לפי רצף טקסט המקור).
- יופחתו אחוזים על חוסר קשר בין רכיבי המבנה.

50

תוכן:

- על הסיכום להכיל את הנקודות המרכזיות במאמר והמתאימות להיכלל בסיכום, למשל:

- מאפייני הדורסים
- תופעת ההכחדה של הדורסים בארצנו
- הגורמים להכחדה

מב:

10

- לשון בהירה / ברורה ועניינית (לא ציורית) / נטולת נימה אישית
- משלב לשוני בינוני (לא יום-יומי, לא סלנג ולא ספרותי)

10

תקינות הלשון:

- צורות (2%)
- תחביר (כולל התאם) (3%)
- כתיב (3%)
- פיסוק (2%)

סה"כ 100

7. א. על הנבחן להשלים את הטבלה.

המאפיינים	הקבוצות	דורסי היום	צוללניים
• איברי הגוף: (1) רגליים .		חזקות, בעלות ציפורניים ארוכות, כפופות וחדות (7%)	קבועות מאחורי הגוף, שלוש האצבעות הקדמיות מחוברות בקרום שחייה, האחורית קטנה וגבוהה יותר (7%)
(2) מקור (5%)		מאונקל וחד (7%)	ארוך, ישר ומחודד (7%)
(3) כנפיים (5%)		רחבות וגדולות (7%)	צרות, קצרות ומחודדות (7%)
• מזון (10%)		פגרים / טרף (7%)	דגים (7%)
• מקום מחיה / מקום קינון (10%)		נחלים / ואדיות / מצוקים / הרים (7%)	לאורך ימים ואוקיינוסים / אגמים (7%)

סה"כ 100

גם המאפיינים הבאים יתקבלו:

• מידת הימצאותם בארצנו (10%)	בעבר תפסו דורסי היום מקום נכבד, אולם כיום הם מתמעטים ונכחדים (7%)	מזדמנים לארצנו לעתים נדירות ביותר (7%)
• מספר מינים בארץ (10%)	רבים (7%)	מעטים (שניים) (7%)
• צורת התעופה (10%)	דאייה, צלילה מהירה (7%)	פשיטת ראש וצוואר, שחייה וצלילה (7%)

ב. דוגמאות לפרט הנמצא בתיאור דורסי היום ולא נמצא לו מקביל בתיאור הצוללניים:

- יחס האדם אליהם (התפעלות מצד אחד ופגיעה מצד אחר)
- ניצול הדורסים בשירות האדם
- כושר הראייה
- גודל אוכלוסיותיהם במהלך ההיסטוריה

דוגמאות לפרט הנמצא בתיאור הצוללניים ולא נמצא לו פרט מקביל בתיאור דורסי היום:

- הקשר בין בני הזוג.
- האזורים בעולם שבהם הם נמצאים
- הנוצות (קשות)
- הזנב (קצר)
- פרטים על נדידה (חריפה)

על התלמיד לציין בסה"כ שני פרטים, לכל פרט 2x50%, סה"כ 100%.

פרק ב – אוצר המילים והמשמעים ושם המספר (26 נקודות)

מספר האחוזים

אוצר המילים והמשמעים

8. א. ההגדרה המתאימה היא (1) תפש, אחז, לכד החזיק 100
- ב. — תַּפְּסָה — הגדרה (5) השיג בשכלו, עמד על, הבין. 25
- תַּפְּסָתִּי — הגדרה (8) השיג משהו כדי לדבר אתו. 25
- תוֹפֵס — הגדרה (3) חל, קיבל תוקף. 25
- תַּפְּסוֹת — הגדרה (4) מילא חלל (במקום או בזמן) 25
- תתקבל גם הגדרה (1) על פי הדוגמה שבמילון
- סה"כ 100
- ג. שני רובדי הלשון הם: לשון חז"ל, העברית בת ימינו 50
- 50
- סה"כ 100
- ד. במילון ההבדל מוסבר על פי התקופה/הרובד: תפש היא צורת כתיב מקראית קדומה, ואילו תפס היא צורה מאוחרת. 100
9. בשאלה זו על המעריך להקיש במסופון את מספר התשובות הנכונות (מ"0 עד 2).
- א. ניחנים — מתברכים
- ב. בתכלית — בהחלט
10. שתי המילים הנובעות ממקור אחד הן: עוצמתם, עצומים. 50
- המשמעות המשותפת לשתייהן היא עניין החוזק, הכוח. 50
- סה"כ 100

נרדפות וניגודי משמעות

34	11. א.	(1)	צניחה
33		(2)	מוזיק
33		(3)	זיהה
100	סה"כ		

50	ב.	(1)	נפוץ – נדיר
50		(2)	חמורה – קלה / חלשה
100	סה"כ		

שם המספר

33	12. א.	פי ארבעה
34	ב.	חמישה-עשר זוגות
33	ג.	בתוך חמש-עשרה שנים
100	סה"כ	

13. בשאלה זו יש להקיש במסופון את מספר התשובות הנכונות (מ-0 עד 2).
- א. אחת-עשרה
- ב. שני שלישים

פרק ג – תחביר ומערכת הצורות

מספר האחוזים

על הנבחן לענות על ארבע מהשאלות 14-21.

שים לב: בשאלות אלה הציינו המצטבר מכל הסעיפים הוא עד 100% (ולא כמו בפרקים הקודמים שבהם הציינו הוא 100% לכל סעיף בנפרד).

תחביר

15	14. א.	(1)	נושא – עוף דורס- (7.5%), נושא – חושף (7.5%)
15		(2)	נושא + נושא – נתרכז (15%)
15		(3)	נושא – כושר הפרדה (7.5%), נושא – עולה (7.5%)
15		(4)	נושא – השימוש (7.5%), נושא – התרחב (7.5%)

10	ב.	(1)	לקרינה חזקה – משלים פועל
10		(2)	כאן – משלים פועל
10		(3)	של עין הדורסים – לוואי
10		(4)	ברעלים – לוואי
100	סה"כ		

12.5	15. א.	(1)	בעופות הדורסים – משלים פועל
12.5		(2)	עופות דורסים – נושא
12.5		(3)	בעזרת עופות דורסים – לוואי

משלים פועל (12.5%)	נושא (12.5%)	נושא (12.5%)
לאחר קום המדינה	יישובים חקלאיים רבים	החלו להשתמש
ב.		

62.5	12.5 × 5	משלים פועל (12.5%)
		לוואי (משלים שם)
		בחומרי הדברה
		נגד מכרסמים
		(12.5%)
100	סה"כ	

11	איחוי (מאוחד)	(1)	א.	16.
11	מורכב	(2)		
11	פשוט	(3)		
12	קשר של סיבה ותוצאה		ב.	
11	ולכן	(1)	ג.	
11	משום ש	(2)		
11	בשל	(3)		
22	תפקידה התחבירי – נשוא (11%)		ד.	
100	סה"כ			

מספר האחוזים

60	15% לכל שינוי מדיבור ישיר לדיבור עקיף (מודגשים ב- bold) 4x		א.	17.
20	צירוף סמיכות – עקב חורף (10%)	בז צוקים (10%)		
20	שם ותוארו – עיט נצי (10%)	נשר קירח (10%)		
100	סה"כ			

מערכת הצורות

7	הפְּרָדָה (שורה 15)	פ-ר-ד	א.	18.
7	הקְּטָבָר (שורה 16)	ס-ב-ר		
7	לְאַתֵּר (שורה 16)	א-ת-ר		
7	מִצְטִיגִים (שורה 19)	צ-י-נ		
7	מִזִּיקִים (שורה 38)	נ-ז-ק		
7	קְרִינָה (שורה 51)	ק-ר-נ		
14	הפְּרָדוֹת (7%)	פְּרָדָה (7%)	ב.	
14	הקְּטָבָר (7%)	סְבֹר (7%)		
6	אֶתֶר			
6	צִיּוֹן			
6	נֶזֶק			
12	מִקְרָן (6%)	קֶרֶן (6%)		
100	סה"כ			

לשון, הבנה והבעה, מסי 011107, 210, חורף תשס"ה

8	נלקחו — ל-ק-ח	(1)	א. 19.
8	פתחו — פ-ת-ח	(2)	
8	הבחן — ב-ח-נ	(3)	
9	משיגים — ע-נ-י-נ	(4)	
8	הטבע — ט-ב-ע	(5)	
8	נטוש — נ-ט-ש	(6)	
9	נלקחו	(1)	ב.
8	מפתחים	(2)	
9	יבחין	(3)	
8	יעגן	(4)	
8	מטבעים	(5)	
9	יטש	(6)	
100	סה"כ		

מספר האחוזים

25	(1) יִשְׁבּוּ — בניין קל (5%), משמעות הבניין אקטיבית פעילה (20%)	א. 20.
25	(2) יִשְׁבֶּה — בניין פיעל (5%), משמעות גורמת (20%)	
25	ב. המשמעות המשותפת: פעולה חוזרת	
25	ג. גדול, גדילה (1)	
100	סה"כ	

מספר האחוזים

50	קָרֹב קָחַל קָפוּף מְדָהִים מְהִיר	א. 21.
	גָּדוֹל יָרֵק סָגוֹר מְרָשִׁים זָרִיז	
50	ב. על מיון כל קבוצה, יקבל הנבחן $10\% \times 5 = 50\%$ על כל מילה שלא מוינה כהלכה, יופחתו 5%	
50	ג. דרך התצורה של השמות שלעיל היא שורש ומשקל, ואילו דרך התצורה של השמות בסעיף זה היא בסיס + צורן סופי	
100	סה"כ	